

Interview
Jacco Verhaeren

Weinig zwemcoaches hebben zo veel succes als Jacco Verhaeren. Vanaf volgende week gaat hij aan de slag als bondscoach van de zwemnatie Australië.

Door onze redacteur
Rob Schoof

Water. Hij vindt het misschien wel fijner erin te hangen dan erin te zwemmen. „Ik kan niet zo goed zwemmen, maar ik voel mij het best in het water. Je kunt zweven in water. Het wordt rustig, het voelt goed. Dat heb ik nog steeds. Vooral onder water. Vroeger, toen ik echt jong was, wilde ik altijd duiker worden. Die stilte. Onder water te kunnen ademen.”

De fascinatie voor water zit diep bij Jacco Verhaeren. De 'badmeester', zoals Ranomi Kromowidjojo hem wel eens gekserend noemde, leerde zichzelf zwemmen als jochie van drie zwemmen, in het zwembad van de burens. „Ik ging gewoon het water in. Het grappige is: het eerste wat je leert, is onder water zwemmen. Dat doe je automatisch, omdat je niet in staat bent aan de oppervlakte te blijven. Dan ga je een stukje naar beneden, daar word je gewichtsloos en kun je heel makkelijk naar de overkant.”

Daar, in een privézwembadje op het Brabantse platteland, raakte hij voor het leven betoverd. „In geen enkele sport word je geconfronteerd met zo'n enorme weerstand. En tegelijkertijd heb je dat water juist nodig om je tegen te kunnen afzetten. Water is tegelijkertijd je grootste vriend en je grootste vijand. Dat is mijn ultieme fascinatie voor zwemmen: het ongrijpbare.”

Jacco Verhaeren (44) bleek bij uitstek geschikt om het mysterie te ontfaffen. Weinig zwemcoaches in de wereld kennen zo'n hoge succesratio als de man achter de olympische titels van Pieter van den Hoogenband, Inge de Bruijn, de Golden Girls en Kromowidjojo. Dit weekeinde neemt hij in Eindhoven afscheid van de Nederlandse sportwereld, volgende week begint hij aan de meest eervolle baan in zijn wereld: bondscoach van zwemnatie Australië.

Ze zien de coach van Hoogie en Inky graag komen, blijkt uit de reacties van topzwemmers als James Magnussen en Cate Campbell. Verhaeren kreeg zelfs een enthousiast telefoontje van zwemicoon Ian Thorpe, destijds de grote concurrent van Van den Hoogenband. „Hij feliciteerde me en zei: het grootste probleem voor de Australiërs met jou wordt de correcte uitspraak van je naam.”

Het maakt Verhaeren „ontzettend trots”, dat hij werd gevraagd door het land waar hij tijdens de Spelen van Sydney (2000) bekendheid kreeg als coach, 31 jaar oud pas. Natuurlijk, met dank aan de gouden Spelen van Van

Voor het leven betoverd door de stille kracht van water

Jacco Verhaeren: „Water is tegelijkertijd je grootste vriend en je grootste vijand. Dat is mijn ultieme fascinatie voor zwemmen: het ongrijpbare.”

FOTO:ROBIN UTRECHT

den Hoogenband en De Bruijn. „De echte zwemliefhebbers in Australië voelen nog steeds de pijn van de zege van Pieter op Ian Thorpe op de 200 meter. En ze voelen nog steeds bewondering voor Inge.”

Destijds leerde Verhaeren Australië pas goed kennen. „Een geweldige land. Het is de omgeving, de mensen. Australiërs zijn behulpzaam, correct. En ze hebben een ongelooflijke ambitie. Het is een enorm continent, en toch maar een klein land. Net als Nederland heeft Australië een enorme ambitie op sportgebied, maar zij hebben ook de daadkracht en de lef om het waar te maken. Sport wordt meer gedragen, door de bevolking en de overheid. In Nederland hebben we wel de ambitie om bij de beste tien landen van de wereld te horen, maar als je dan tegen de overheid zegt: dat kost je 200 miljoen euro, dan zijn ze niet thuis. We willen wel, maar we hebben er niet alles voor over.”

Het is precies die stap die maakte dat Verhaeren geen goede zwemcoach werd, maar één van wereldklasse. „Ultieme topsport betekent onvoorwaardelijke keuzes maken, en onvoorwaardelijk ervoor leven”, wat hij samen.

Wat dat betreft is topsport eenvoudig. „Je hoeft je alleen maar druk te maken om de dingen die je kunt beheersen: je eigen verzorging, je training, je eigen race. Dat komt wel eens egoïstisch over. Als er iets ergs gebeurt in de samenleving waar ik niks aan kan doen, dan vind ik dat net zo ergens als iemand anders. Maar cru gezegd: het mag geen energie kosten.”

De Australische sprinter Magnussen was in Londen (2012) torenhoog favoriet voor het goud op de 100 meter vrije slag, maar faalde. Hij zei onlangs vooral uit te kijken naar de komst van Verhaeren omdat die wel zou weten hoe een zwemmer met de druk van een olympische finale omgaat. „Druk is de verwachting van anderen, en van jezelf, over de uitkomst”, zegt Verhaeren. „Je druk maken over de uitkomst is het laatste wat je moet doen.”

In de twintig jaar dat hij in Eindhoven olympisch kampioenen smeedde, sprak hij met zijn zwemmer nooit over winnen, finales of medailles. „Er heeft echt nooit iemand goud gehaald door eraan te denken. Verloren wel. Ik praat met mijn zwemmers altijd over het hoe: over de beweging, over techniek. Nooit over de uitkomst. Voor veel coaches is dat moeilijk. Ik gebruik bij de meeste trainingen geen klok. Tijd komt voort uit een aantal handelingen: je start, je keerpunt, je slaglengte. Het gaat om het proces.”

Als geen ander vertaalde Verhaeren die kunst naar het koningsnummer in de sport, de 100 meter vrije slag. „De 100 vrij is het summum van de dingen goed doen. Er valt niks te corrigeren. Als je te onbesuisd weggaat word je afgestraft, als je iets mist in start, keerpunt of finish word je ook afgestraft. De schoonheid van een 100 vrij is je krachten zo te doseren dat er ook echt niks meer inzakt.”

Verhaeren laat bij vertrek deze week een enorme erfenis achter, met tien maal olympisch goud en een topsportomgeving waar zelfs Australië-jaloers op is. Toch mist hij in Nederland nog altijd een echte zwemcultuur met een constante aanvoer van talent.

COACH OVER ZIJN PUPILLEN

Pieter van den Hoogenband

„Een fenomeen, een technisch mirakel. Ik heb nog nooit, tot op de dag van vandaag, iemand zo goed zien zwemmen als hij. Iemand met het meeste watergevoel ter wereld. Ik ken geen betere, ook Michael Phelps niet. Pieter is voor mij nog steeds het voorbeeld van de ultieme zwemmer. Dan moeten we het starten en het keren even vergeten. Het gemak waarmee hij kan zwemmen – ongekend. Hij was ook zonder polijsten al een diamant.”

Inge de Bruijn

„Ook een fenomeen, vooral als het gaat om power. Een fysiek wonder. De power die zij op de vlinderslag ontwikkelde. Zij was in staat om de perfecte versnelling te maken, met een perfecte timing van armen en benen, gecombineerd met een geweldige explosiviteit. Bij haar zat het minder in de techniek en meer in de fysiek, de timing en de coördinatie. Zij was ook nooit geblesseerd, ze zat zo goed in elkaar.”

Ranomi Kromowidjojo

„Ranomi onderscheidt zich echt met de beste start van de wereld, ongekend. Als je ziet wat zij allemaal heeft meegemaakt, met een hersenvliesontsteking, een gekneusd bot. Ze heeft fysiek enorme stappen moeten maken. En Ranomi is beter dan Pieter en Inge ooit zijn geweest in het procesdenken, en vooral in het doen. Zij heeft zich nog nooit vooraf druk gemaakt over een tijd, of winnen of verliezen. Zij heeft mentaal de meeste stabiliteit van allemaal.”

CV

Tien keer goud

Vijf Olympische Spelen, tien keer goud – geen enkele Nederlandse coach kan het Jacco Verhaeren (43) nazeggen. Dankzij zijn professionele aanpak groeide het zwemmen met talenten als Pieter van den Hoogenband (drievoudig olympisch kampioen), Inge de Bruijn (vier maal olympisch goud) en Ranomi Kromowidjojo (drie keer olympisch goud) uit tot Nederlands meest succesvolle Olympische sport.

HANS REE

De wrok van Botwinnik

Toen Anatoli Karpov twaalf jaar was, werd hij toegelaten tot het legendarische schaakklassje van Michail Botwinnik, die, nadat hij een aantal partijen van Karpov had gezien, tegen een assistent zei: „Die jongen heeft niet het flauwste benul van het schaakspel en voor hem is er in dit beroep geen enkele toekomst.”

Door vergeetachtigheid ging ik denken dat die uitspraak door een fantasmagorie van verzonnen was, maar nee, Karpov schrijft het zelf in zijn boek *Karpov over Karpov*, uit 1991. Hij schrijft daarin ook dat Botwinnik, die zich volgens hem als God gedroeg, de leerlingen van de stuipen op het lijf joeg door te vertellen dat hij bezig was met een schaakcomputerprogramma dat iedereen zou verslaan.

Jongens, er zullen voor jullie nog best baantjes in de schakerij zijn als hulpkrachten bij het programmeren van mijn computer, zei Botwinnik geruststellend. Karpov besefte dat Botwinnik, nu hij geen wereldkampioen meer was, een zieloze schaakmoordenaar wilde ontwikkelen die hem zou wreken door al zijn opvolgers te verslaan.

Ik las die dingen weer eens omdat Karpov en Jan Timman, beiden 62 jaar, op het ogenblik een korte match, van vier partijen, spelen in het Groninger Museum. De eerste partij was donderdag (het werd remise) en de laatste is deze zondag. De match wordt gepresenteerd als een afsluiting van het Russisch-Nederlandse Vriendschapsjaar. Oei, oei, als dat maar goed gaat.

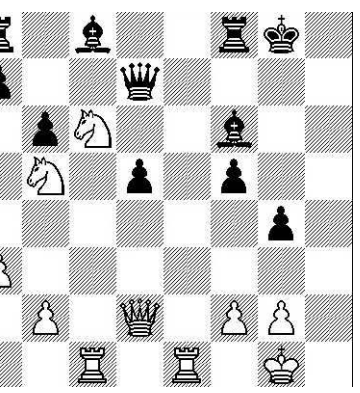
Maar in ernst. In mijn database staan 103 eerdere partijen tussen Karpov en Timman. Nooit was er een incident en dat zal ook nu niet gebeuren. Hun eerste twee partijen waren ook in Groningen, bij het Europese jeugdkampioenschap van 1967/1968, dat door Karpov werd gewonnen. In de voorronde maakte ze remise en in de finale won Karpov.

In de volgende jaren speelden ze een aantal remises, Karpov won nog een keer en in 1978 won Timman voor het eerst. Dat was een mooie partij. Jan Timman - Anatoli Karpov, Bugojno 1978

1. c4 e6 2. Pc3 d5 3. d4 Le7 4. cxd5 exd5 5. Lf4 Pf6 6. e3 0-0 7. Dc2 c6 8. Ld3 Te8 9. Pf3 Pbd7 10. 0-0 0 Pf8 11. h3 Le6 12. Kbl Tc8 13. Pg5 b5 14. Le5 h6 15. Pxe6 Pxe6 16. g4 Pd7 17. h4 Zwart heeft de opening wit nonchalant gespeeld en met dit pionoffer begint wit een gevaarlijke aanval. Timman schreef later: „Terwijl Karpov zo lang zat te denken, begon mijn hart sneller te kloppen en mijn zelfvertrouwen te groeien.” **17...b4 18. Pe2 Lxh4 19. f4 c5** Hij offert een kwaliteit om wits aanval te temperen. **20. La6 Le7 21. Lxc8 Dxc8 22. Pg3 f6 23. Txb6** Dit torenoffer kan niet worden aangenomen, want na 23...gxf6 24. Dg6+ heeft wit een mataanval. **23...Pef8** Er blijven twee witte stukken in staan. **24. Th3 c4** Een betere kans was meteen 24...fxe5, al heeft wit groot voordeel. **25. Pf5 fxe5 26. fxe5 Dc6 27. Tdhl Pg6**

Zie diagram boven
28. Pd6 Dit is goed genoeg, maar er waren veel snellere manieren om te winnen. Timman zelf geeft 28. Pxf7 of 28. Th7 en de computer vindt het elegante 28. Th8+ Pxf8 29. Pxe7+ Txe7 30. Dh7+ nog sterker. **28...Pfd8 29. Pxe8 Dxe8 30. Th5 Dc6 31. Df5 a5 32. e6** Het is tijd om af te wikkelen naar een gewonnen eindspel. **32...Dxe6 33. Dxd5 a4 34. Tc1 c3 35. bxc3 bxc3 36. Txc3 Dxd5 37. Txd5 Pe6 38. Kc2 Kf7 39. Ta5 Pg5 40. Tc6 Pe4 41. Txa4 Pf6 42. Ta7 Pd5 43. Txb6 Kxb6 44. e4 Pb4+ 45. Kb3 Lf8 46. Tb7** Zwart gaf op.

OPGAVE

Sergei Ovsejevitch – Aloyzas Kveinys, Polanica Zdroj 2013. Wit begint en wint.

Oplossing: 1. Pef7+ en Ten7 gaat zwart mat. 2. Tc7 Dxb5 (de dame ge- 3. Zwart gaf op. Na 1...Kxf7